

Βασιλικοί Θησαυροί της Θράκης

Θεαματικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις του 2004 επηρεάζουν τις απόψεις μας για το θρακικό λαό

Έσκαβαν επί 12 χρόνια, τέσσερις μήνες το χρόνο και 18 ώρες την ημέρα. Από το 1992, ο Γκεόργκι Κίτωβ και το συνεργείο του έψαχναν στην Κοιλάδα των Βασιλέων σε μια δασώδη περιοχή στο κέντρο της Βουλγαρίας. Η κοιλάδα κατά τόπους εμφανίζει αρχαίους ταφικούς τύμβους, που ύψωσαν οι Θράκες, των οποίων η ιστορία μένει ως στύλος της Αρχαίας Ευρώπης στα βιβλία, αλλά ο πολιτισμός τους παραμένει μυστήριο. Ο Κίτωβ σιγά σιγά εξερευνά τη νεκρόπολη αυτή – και κάνει απίστευτες ανακαλύψεις – ελπίζοντας να προσθέσει στοιχεία στις περιορισμένες γνώσεις των ιστορικών για τους Θράκες, που ήκμασαν κατά τον 5^ο και 4^ο π.Χ. αιώνα στην Ελλάδα, στη σημερινή Βουλγαρία, στη Ρουμανία και Ανατολική Θράκη πριν κατακτηθούν από τους Ρωμαίους.

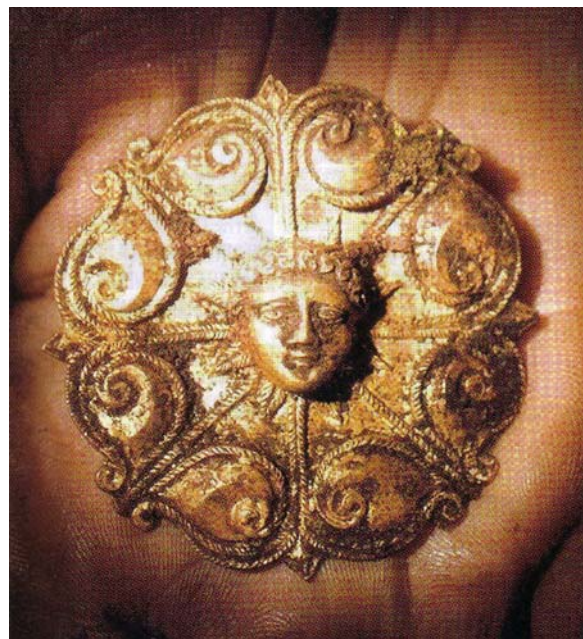
Τον Ιούλιο 2004 ενώ εξερευνούσε ένα τεράστιο ναό κοντά στο χωριό Σταροσέλ, την ώρα του διαλείμματος, του είπαν ότι στην Κοιλάδα των Βασιλέων εντοπίστηκαν αρχαιοκάπηλοι, κοντά σ' ένα τάφο του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, 170 χλμ. ανατολικά της Σόφιας. Ο Βούλγαρος αρχαιολόγος, 62 ετών, παράτησε ό,τι έκανε και έτρεξε στους τάφους. Ό,τι και να ήταν μέσα σ' αυτό τον τάφο, έπρεπε το συνεργείο του να το βρει πρώτο. Αλλιώς οι κλέφτες μπορούσε να εξαφανιστούν με ανεκτίμητα καλλιτεχνήματα.

Έτσι η ομάδα του Κίτωβ έφτασε εκεί και άρχισε να σκάβει. Τελικά, μετά ένα μήνα, χτύπησαν χρυσάφι –κυριολεκτικά. Μέσα στον τάφο βρήκαν τα λείψανα ενός άνδρα αποχωρισμένα, με τα οστά των ποδιών των χεριών και την κάτω σιαγόνα τοποθετημένα προσεχτικά στη γη. Δίπλα στα οστά υπήρχε ένα προσωπίο σε φυσικό μέγεθος φτιαγμένο από ατόφιο χρυσάφι. Ο Κίτωβ συγκλονίστηκε και δεν θυμάται τώρα πώς αντέδρασε. Αλλά οι συνεργάτες του θυμούνται ότι έπιασε το κεφάλι του με τα δυο του χέρια και επαναλάμβανε: «Δεν μπορεί να είναι αλήθεια»...

Η ηλικίας 2.400 ετών μάσκα είναι μόνο το πρώτο από μεγάλη σειρά ευρημάτων αξίας – που περιλαμβάνει ένα χρυσό δαχτυλίδι, που έχει σκαλισμένη τη μορφή ενός αθλητή, μια σχεδόν πλήρη πανοπλία καθώς και σπαθιά, μπρούτζινες κεφαλές βελών και θώρακες –τα οποία στο σύνολό

τους αποτελούν ένα από τα πιο εντυπωσιακά ευρήματα των τελευταίων ετών.

Τα καλλιτεχνικά ευρήματα μεταφέρθηκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Σόφιας και από εκεί σε τοπικό Μουσείο, αλλά από τα μέσα Ιουνίου εξετέθησαν στην παγκόσμια Έκθεση της Ιαπωνίας. Τα ωραία και θαυμαστά αντικείμενα μεταφέρουν και ζωντανεύουν το θρύλο ενός πλούσιου και ισχυρού βασιλείου. «Τα ευρήματα αυτά», λέει ο καθηγητής της αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα James Sickinger, «δείχνουν ότι οι Θράκες είχαν πλούτο και ήσαν αντάξιοι σε πολιτισμό με οποιαδήποτε μεγάλο βασίλειο της εποχής».

Από τα αρχαιολογικά ευρήματα, ασπίδα αλόγου.

Οι Θράκες ήσαν γνωστοί ως σπουδαίοι πολεμιστές. Ο Σπάρτακος, ο δούλος μονομάχος που ηγήθηκε αντιστάσεως κατά των Ρωμαίων, ήταν Θράξ. Ήσαν δε φημισμένοι στον αρχαίο κόσμο και ως ειδικοί μεταλλοτεχνίτες. Ο Όμηρος στην Ιλιάδα περιγράφει τη χρυσή πανοπλία του βασιλιά των Θρακών ως «...θαύμα ιδέσθαι, έτσι ώστε δεν ταίριαζε σε θνητούς να τη φοράνε, αλλά στους αθανάτους θεούς». Χωρίς να έχουν πολλά στοιχεία, οι ιστορικοί είχαν την τάση να στηρίζονται

σε αναφορές των αρχαίων Ελλήνων, που περιέγραφαν τους Θράκες ως αγρίους, μια κοινωνία από φυλές χωρίς αλφάβητο ή πολιτική. Αλλά μετά τρεις μήνες ανασκαφών ο Κίτωφ έφερε στο φως 130 κομμάτια κοσμημάτων, όπλων και θρησκευτικών αντικειμένων, που δείχνουν ένα πολιτισμό ισάξιο του ελληνικού...

Το προσωπείο είναι ένα από τα ξεχωριστά ευρήματα της συλλογής. Ζυγίζει 672 γρ., είναι φτιαγμένο από χρυσάφι 23,5 καρατίων και έχει όψη απειλητική. Το μουστάκι, τα γένεια και οι βόστρυχοι των μαλλιών αναπαριστώνται με μεγάλη λεπτομέρεια. «Έχουν ανακαλυφθεί και άλλα χρυσά προσωπεία, αλλά όλα ήταν κατασκευασμένα από λεπτό φύλλο χρυσού», δήλωσε ο Κίτωφ. «Χρυσά προσωπεία αυτού του βάρους και αυτής της μορφής είναι τελείως άγνωστα». Πιστεύει ότι το προσωπείο ανήκε σε Θράκα αρχηγό, ο οποίος, σύμφωνα με τελετουργία, που περιγράφεται σε αρχαία ελληνικά κείμενα, θα συνήθιζε να πίνει κρασί απ' αυτήν σε δημόσιες συνάξεις και κατόπιν θα την φόραγε στο πρόσωπο. «Οι υπήκοοί του και οι ξένοι απεσταλμένοι θα κοίταζαν με δέος τη χρυσή μάσκα του θείου αρχηγού»...

Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης ευρήματα από το δεύτερο τάφο, που ανακάλυψε ο Κίτωφ σε απόσταση δυο χιλιομέτρων μακριά από τον πρώτο, σε θέση που ονομάζεται Μεγάλο Δάσος (γιατί ο λόφος επάνω από τον τάφο καλύπτεται από δέντρα). Αντί του συνηθισμένου ενός μεγάλου δωματίου, ο τάφος αυτός αποτελείται από τρία δωμάτια στο τέλος ενός διαδρόμου μήκους 13 μ. Όταν ο Κίτωφ γκρέμισε τους πέτρινους τοίχους που σκέπαζαν τις εισόδους, ανακάλυψε ότι το πρώτο δωμάτιο περιείχε το σκελετό ενός αλόγου. Ο κύριος τάφος είναι το τρίτο δωμάτιο, σκαλισμένο σε ένα μονοκόμματο ασβεστολιθικό όγκο βάρους 60 τόννων. Εκεί μέσα ήταν ένα τελετουργικό νεκρικό κρεβάτι για την ανάπαυση της ψυχής, σκεπασμένο με χρυσοκλωστή. Δεν υπήρχαν οστά.: το σώμα έμοιαζε πιο πολύ καμένο παρά θαμμένο.

Ο Κίτωφ πιστεύει ότι ο τάφος αυτός, που κτίστηκε 150 χρόνια αργότερα από εκείνον που περιέχει το προσωπείο, ανήκε στο βασιλιά Σεύθη τον Γ', ο οποίος βασιλεύσε στο τέλος του 4^{ου} αιώνα π.Χ. και πολέμησε με προγόνους του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Το πρώτο καλό σημάδι ήταν το μπρούντιζινο κεφάλι που βρήκε μόλις μπήκε στο διάδρομο. Είχε αποσπασθεί από ένα άγαλμα και είχε κρυφτεί κάτω από ένα σωρό πέτρες. Το γλυπτό είναι εντυπωσιακά ζωντανό, μέχρι και την ελιά που έχει στο αριστερό μάγουλο. Άλλα σημάδια ήταν επιγραφές ονομάτων: σειρά από τελείες σκαλισμένες στα χερούλια ενός

αγγείου και σ' ένα μικρό κανάτι, που είναι κωδικοποιημένα μηνύματα που δηλώνουν ότι τα αντικείμενα ανήκουν στο βασιλέα.

«Οι Θράκες πίστευαν στην ανάσταση, αλλά το αναγεννώμενο ήταν πνεύμα, όχι σώμα. Πάντως γι' αυτό έβαζαν τόσα πράγματα μέσα στο τάφο», λέει ο αρχαιολόγος Γκεόργκι Κίτωφ...

Κεφαλή του βασιλιά των Θρακών Σεύθη του Γ'. Βρέθηκε μέσα στον τάφο του στη Βουλγαρία από τον αρχαιολόγο Γκεόργκι Κίτωφ το 2004.

Περιοδικό *TIME*, 6 Ιουνίου 2005

ΝΕΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

Νέο βασιλικό θησαυρό ανακάλυψε ομάδα αρχαιολόγων στα ανατολικά της Βουλγαρίας. Η ανακάλυψη έγινε στις 23 Ιουλίου κοντά στο χωριό Ζλατίνιτσα, 290 χιλιόμετρα ανατολικά της Σόφιας. Στα εντυπωσιακά ευρήματα περιλαμβάνονται ένα χρυσό στεφάνι και ένα χρυσό δαχτυλίδι, ασημένια δοχεία για σπονδές, κύπελλα σε σχήμα κέρατος, χρυσά και ασημένια τμήματα πανοπλίας και δείγματα από εξοπλισμό αλόγων,

Εφημερίδα *МЕТРО*, 27 Ιουλίου 2005

ΑΝΕΚΔΟΤΟ

Πήρα κατά λάθος ένα αριθμό στο τηλέφωνο και άκουσα το παρακάτω μαγνητοφωνημένο μήνυμα:

«Δεν μπορώ τώρα να απαντήσω, αλλά ευχαριστώ που κάνατε τον κόπο να καλέσετε. Κάνω μερικές αλλαγές στη ζωή μου. Παρακαλώ αφήσετε μήνυμα μετά τον ήχο. Αν δεν πάρετε απάντηση, θα είστε μία από τις αλλαγές».

* * *

Από την Εισαγωγή του W. B. Yeats στις «Λυρικές Προσφορές» του Ραμπ. Ταγκόρ

Πολλές μέρες κρατούσα μαζί μου το χειρόγραφο με τούτες τις μεταφράσεις και τις διάβαζα μέσα στα τραίνα ή στα λεωφορεία ή στα εστιατόρια. Κι πολλές φορές βρέθηκα στην ανάγκη να το κλείσω για να μη δει κανένας ξένος πόσο με είχανε συγκινήσει. Αυτά τα λυρικά ποιήματα (που στο πρωτότυπό τους είναι γεμάτα από φίνες ρυθμικές ομορφιές και λεπτότατες αποχρώσεις και ποιητικά ευρήματα, που δεν μπορούν να αποδοθούν στη μετάφραση) φανερώνουν μέσα στο στοχασμό τους ένα κόσμο, που τον ονειρευόμουν όλη μου τη ζωή. Και μ' όλο που είναι ο καρπός ενός υπέρτατου ψυχικού πολιτισμού, δίνουν άλλο τόσο την εντύπωση πως είναι κοινά γεννήματα της αιώνιας γης, όπως τα χόρτα και το σπαρτολούλουδο. Μια μακριά παράδοση, για την οποία ποίηση και θρησκεία είναι το ίδιο πράγμα, έχει περάσει μέσα από τους αιώνες παίρνοντας από γραμματισμένους και από αγράμματους εικόνες και συγκινήσεις, και τις ξαναδίνει πίσω στον πολύ κόσμο ξαναγεννημένες και πλουτισμένες από το στοχασμό ανθρώπων με μεγάλη μόρφωση και εξευγενισμένη ψυχή. Αν ο πολιτισμός της Βεγγάλης παραμένει αδιάσπαστος, αν αυτό το κοινό πνεύμα, που – όπως μαντεύει κανείς – κυκλοφορεί παντού, δεν έχει διασπασθεί, όπως σ' εμάς, σε πολλές διαφορετικές νοοτροπίες που η μια αγνοεί την άλλη, κάτι από ό,τι πιο λεπτό και ανείπωτο υπάρχει μέσα σε αυτούς τους στίχους θα έχει φτάσει, ύστερα από λίγες γενιές, ως και τους ζητιάνους των δρόμων. Όταν το πνεύμα στην Αγγλία ήταν ακόμη ενιαίο, ο Τσώσερ έγραψε το «Τρωίλος και Χρυσήδα» και, μολονότι το είχε γράψει για να διαβάζεται ή για να απαγγέλλεται, το πήραν και το τραγούδησαν για ένα διάστημα οι τροβαδούροι. Έτσι και ο Ραμπι-τρανάθ Ταγκόρ, σαν τους προδρόμους του Τσώσερ, έγραψε μουσική για τους στίχους του και την κάθε στιγμή τότε νοιώθουμε τόσο πλούσιο, τόσο αυθόρμητο, τόσο τολμηρό στα αισθήματά του, τόσο πρωτότυπο, γιατί κάνει κάτι που δεν έχει ανάγκη από υπεράσπιση και που δεν δίνει ποτέ την εντύπωση του ξένου και του αφύσικου.

Αυτοί οι στίχοι δεν έχουν γραφτεί για να βρίσκονται μέσα σε καλοτυπωμένα βιβλία που να τα έχουν οι κυρίες απάνω στα τραπεζάκια τους, ούτε για να γυρνούν τα φύλλα τους με τα νωχελικά τους χέρια και να αναστενάζουν για μια ζωή χωρίς νόημα, γιατί αυτό είναι ό,τι μπόρεσαν να νιώσουν για τη ζωή, ούτε για να τα κουβαλούν μαζί τους οι φοιτητές στο πανεπιστήμιο και να τα πετούν στην άκρη μόλις αρχίζει το έργο της ζωής τους. παρά, καθώς θα περνούν οι γενιές, θα τους ψιθυρίζουν οι ταξιδιώτες στους δρόμους και οι κουπολάτες απάνω στα ποτάμια. Θα τους σιγολένε οι ερωτευμένοι, όταν περιμένει ο ένας τον άλλον, για

να βρουνε σ' αυτούς την αγάπη του Θεού, σαν ένα μαγικό λιμάνι, όπου θα μπορεί να λουστεί και να ξαναγιώσει το πιο πικρό τους πάθος. Σε κάθε περίπτωση η καρδιά τούτου του ποιητή ξεχύνεται σ' όλους αυτούς χωρίς καμιά ταπεινωτική συγκατάβαση, γιατί ξέρει πως θα την νιώσουν, και πως έχει κλείσει μέσα της όλα όσα μπορεί ο καθένας τους ν' απαντήσει και να δοκιμάσει στην ψυχή του. Ο ταξιδιώτης με τα μαυροκόκκινα ρούχα, που τα φορεί για να μη φαίνεται απάνω τους η σκόνη του δρόμου, η κοπέλα που ψάχνει να βρει στο στρώμα της τα ανθοπέταλα του αρχοντόπουλου, η υπηρέτρια ή η νιόπαντρη που περιμένει να γυρίσει ο κύριός της ή ο άντρας της στο αδειανό σπίτι, είναι εικόνες της καρδιάς που γυρεύει το Θεό. Λουλούδια και ποτάμια, ο αχός του βούκινου, η βαριά βροχή ή η καυτερή ζέστη του Αλωνάρη, είναι όλα εικόνες αυτής της καρδιάς που βρίσκεται ενωμένη με το Θεό ή χωρισμένη απ' αυτόν...

Μέσα σ' όλον αυτόν τον κόσμο της φαντασίας υπάρχει ένας ολάκαιρος λαός: ένας ακέραιος πολιτισμός αφάνταστα ξένος για μας: κι όμως δεν μας συγκινεί επειδή είναι κάτι ξένο και άγνωστο για μας, παρά γιατί μέσα σ' όλα αυτά βλέπουμε τη δική μας την εικόνα, σάμπως να είχαμε περπατήσει ανάμεσα στις ιτιές στο δάσος του Ροσσέτι ή να είχαμε ακούσει για πρώτη φορά στη λογοτεχνία, σα μέσα σε όνειρο, την ίδια μας τη φωνή...

Ξέρουμε πως στο τέλος πρέπει ν' αφήσουμε τούτον τον κόσμο κι έχουμε συνηθίσει σε στιγμές ψυχικής κούρασης ή πνευματικής ανάτασης να αντικρύζουμε τη σκέψη μιας θεληματικής φυγής απ' αυτόν. Όμως εμείς που έχουμε διαβάσει τόση ποίηση, που έχουμε δει τόση ζωγραφική, όπου η φωνή της σάρκας και η φωνή της ψυχής φαίνονται να είναι το ίδιο πράγμα, πώς μπορούμε να αφήσουμε αυτόν τον κόσμο έτσι σκαιά και απότομα; Τι κοινό έχουμε εμείς με τον Άγιο Βερνάρδο, που σκέπαζε τα μάτια του για να μην αποξεχαστεί κοιτάζοντας τις ομορφιές που παρουσίαζαν οι ελβετικές λίμνες;... Εμείς θα είχαμε ανάγκη να βρούμε, όπως σ' ετούτο το βιβλίο, τέτοια λόγια γεμάτα αβρότητα: «Ήρθε η ώρα για να φύγω. Πείτε μου «καλό ταξίδι», αδέρφια μου. Σας προσκυνώ όλους και σας αποχαιρετώ. Νά, σας παραδίνω τα κλειδιά της πόρτας μου και δεν έχω πια καμιά αξίωση για το σπίτι μου. Ζητώ μόνο λίγα καλά λόγια από σας. Εζήσαμε πολλά χρόνια ο ένας κοντά στον άλλον, αλλά εγώ πήρα περισσότερα από όσα μπόρεσα να δώσω. Τώρα η αυγή χαράζει... Κι επειδή αγάπησα τούτη τη ζωή, το ξέρω, θ' αγαπήσω το ίδιο και το θάνατο».

(Μετάφραση: Κ. Καρθαίος)

Από τις «Λυρικές προσφορές» του Ραμπιτρανάθ Ταγκόρ

6

Κόψε αυτό το λουλούδι και πάρε το. Μην αργείς! Φοβάμαι πως θα μαραθεί και θα μαδήσει μέσα στη σκόνη.

Μόρει να μη βρει θέση μέσα στ' ανθοστέφανό σου, αξίωσέτο όμως να το αγγίξει το πονετικό χέρι σου και κόψε το. Φοβάμαι μήπως η μέρα σβήσει προτού το νιώσω, και περάσουν τα χρόνια της προσφοράς.

Αν και το χρώμα του δεν είναι πολύ δυνατό, και το άρωμά του έχει σχεδόν ξεθυμάνει, πάρε αυτό το λουλούδι στη δούλεψή σου, και κόψε το όσο είναι ακόμη καιρός.

10

Τούτο είναι το υποπόδιό σου, και τα πόδια σου αναπαύονται εκεί που ζούνε οι πιο φτωχοί και οι πιο καταφρονεμένοι και οι παραστρατημένοι.

Όταν κάνω να σε προσκυνήσω, δεν μπορώ να σκύψω το κεφάλι μου ως τα βάθη όπου αναπαύονται τα πόδια σου, ανάμεσα στους πιο φτωχούς, τους πιο καταφρονεμένους και τους παραστρατημένους.

Η περηφάνια δεν μπορεί ποτέ να ζυγώσει εκεί όπου Εσύ περπατάς με τη φορεσιά του ταπεινού, ανάμεσα στους πιο φτωχούς, τους πιο ταπεινούς και τους παραστρατημένους.

Η καρδιά μου δεν μπορεί να βρει το δρόμο που οδηγεί εκεί όπου Εσύ κρατείς συντροφιά στους μοναχοζώητους, ανάμεσα στους πιο φτωχούς, τους πιο ταπεινούς και τους παραστρατημένους.

13

Όταν ξημέρωσε, ήρθαν στο σπίτι μου και μου είπαν: «Θα πιάσουμε μόνο το πιο μικρό δωμάτιο».

«Είπαν: «Θα σε βοηθήσουμε στη λατρεία του Θεού σου και θα δεχθεί ταπεινά ο καθένας μας το μερίδιό του από τη χάρη του», και ύστερα πήγαν και κάθησαν σε μια γωνιά και παραμέναν σιωπηλοί και ταπεινοί.

Αλλά στης νύχτας το σκοτάδι ήρθαν και άνοιξαν το ιερό μου σκευοφυλάκιο και αρπάξαν με θόρυβο και ταραχή και ανόσια απληστία τις προσφορές μου από του Θεού μου το βωμό.

32

Το τραγούδι που ήρθα για να τραγουδήσω έχει μείνει ατραγουδιστό ακόμη.

Πέρασα τις μέρες μου κουρδίζοντας και ξεκουρδίζοντας τη λύρα μου.

Δεν μπόρεσα να του ταιριάξω το σωστό ρυθμό και δεν του πήγαιναν τα λόγια· μονάχα η αγωνία του πόθου μου απόμεινε στην καρδιά.

Το άνθος δεν έχει ανοίξει και μόνον ο άνεμος το χαϊδεύει στενάζοντας.

Δεν έχω δει το πρόσωπό Του κι ούτε τη φωνή του αγροίκησα· μόνο τη σιγανή περπατησιά του έχω ακούσει απάνω στο δρόμο έξω από το σπίτι μου.

Όλη τη μακρόχρονη μέρα της ζωής μου την πέρασα ετοιμάζοντάς Του τη θέση που θα καθήσει· το λυχνάρι μου όμως δεν το έχω ανάψει ακόμα και δεν μπορώ να τον καλέσω να μπει στο σπίτι μου.

28

Τα δεσμά με κρατούν με πείσμα, αλλά η καρδιά μου πονεί όταν δοκιμάζω να τα σπάσω.

Το μόνο που γυρεύω είναι η λευτεριά, αλλά νιώθω ντροπή να ελπίζω σ' αυτήν.

Το ξέρω καλά ότι σ' Εσένα υπάρχει ατίμητος πλούτος, και ότι εσύ είσαι ο καλύτερός μου φίλος, αλλά δε μου κάνει καρδιά να πετάξω τα μάτια σταολίδια που γεμίζουν το δωμάτιό μου.

Το σεντόνι που με σκεπάζει είναι ένα σάβανο από σκόνη και θάνατο. Το μισώ κι όμως το σφίγγω απάνω μου με αγάπη.

Το χρέος μου είναι μεγάλο, τα λάθη μου πολλά, η ντροπή μου μυστική και βαριά· κι όμως όταν έρχομαι να παρακαλεστώ για το καλό μου, τρέμω από φόβο μην εισακουστεί η παράκλησή μου.

31

«Φυλακισμένε, πες μου, ποιος ήταν εκείνος που σε φυλάκιζε;»

«Ο Κύριός μου», είπε ο φυλακισμένος. «Νόμισα πως θα μπορούσα να ξεπεράσω όλον τον κόσμο σε δύναμη και πλούτος, και σώριασα στο δικό μου θησαυροφυλάκιο το χρυσάφι που ανήκε στον Κύριό μου. Όταν με νίκησε ο ύπνος, έπεσα στο κρεβάτι που προορίζονταν για τον Κύριό μου, και όταν ξύπνησα βρέθηκα φυλακισμένος μέσα στο ίδιο μου το θησαυροφυλάκιο».

«Φυλακισμένε, πες μου, ποιος ήταν εκείνος που σφυρηλάτησε αυτή την ακατάλυτη αλυσίδα;»

«Εγώ, μόνος μου», είπε ο φυλακισμένος, «σφυρηλάτησα αυτή τη αλυσίδα με τόση φροντίδα. Νόμισα ότι η ακατανίκητη δύναμή μου θα κρατούσε όλον τον κόσμο αιχμάλωτο, εξασφαλίζοντας σε μένα μια ανενόχλητη ελευθερία. Γι' αυτό μέρα και νύχτα δούλεψα για να φτιάξω αυτή την αλυσίδα με πελώριες φωτιές και δυνατά σκληρά χτυπήματα. Κι όταν επιτέλους, κρίκο με κρίκο, τέλειωσε το έργο μου, βρέθηκα κι εγώ πιασμένος στην ακατάλυτη δύναμή της».

Μετάφραση: P. Καρθαίου

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ «Ο ΧΟΡΟΣ» ΤΟΥ κ. ΚΩΣΤΑ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ (Το Γράμμα αρ. 65)

του Θ. Κ. Μπλουγουρά

Δύο αποσπάσματα από αδημοσίευτο ακόμα πόνημα με τίτλο «Το πανηγύρι μας παλιά».

I.

...Παιδιά, γυναίκες, άντρες στεκόμενοι τριγύρω, σε δυο και τρεις επάλληλες σειρές, και τέσσερις και πέντε, καμιά φορά και περισσότερες, ο ένας πίσω από τον άλλον, σιγασπρώχνοντας τους μπροστινούς οι πίσω ή ακροπατώντας πότε πότε και σηκώνοντας του ύψους τα λαιμά τους, με τα μάτια όλοι τους γουρλωμένα, γι' αντίκρουσμα και μιας φηγούρας του μονάχα!

Κι εκείνος; Ο χορευταράς, η πρώτη φηγούρα της επαρχίας στο χορό; Στον αέρα ολόκληρος! Μόνε μόνε, μια ιδέα ακούμπημα στη γη, μια στάλα, ένα τι μονάχα, κάτι σαν φτεράγγιγμα κι αμέσως στον αέρα, στη στιγμή, στο πάραυτα – εν ριπή οφθαλμού φτεράγγιγμα και πάεταγμα! Πού νόμος της βαρύτητας, της γης η έλξη και τα ρέστα – παραμύθια!

Τρεις και τέσσερις συγκρατητοί οι χοροί του κι αστραπή το πέρασμα απ' τον πρώτο στο δεύτερο, απ' το δεύτερο στον τρίτο κι απ' αυτόν στον τέταρτο! Απνευστί αλλαγή σκοπού, ρυθμού, ταχύτητας! Προθέρμανση με καλαματιανό... Ξάναμμα με γρήγορο συρτό... Φωτιά με τσάμικο... Και σύφλογο με σέρβικο! Τσαλίμι, σκέρτσο, φηγούρα ολόκληρος! Ένα πράμα... άλλο πράμα: Αλλοπαρμός! Νους, ψυχή, κορμί συνεπαρμένα σαν από κάποιο αερικό!

Εμ, πόδια πια και κείνα;! Άνεμος! Τα χέρια του;! Φτερά απλωμένα! Κι εκείνο το σώμα!... Ανεμοδούρα, στρόβιλος! Αστραπή το πέταγμα του απ' τη μια στην άλλη άκρη και τα στροβιλίσματά του πότε εδώ και πότε εκεί! Τώρα εδώ και στη στιγμή κι αυτοστιγμεί πιο κεί! Πού 'πιο κει'; Παντού! Η καλύτερα: πουθενά! Παντού και πουθενά – άλλου είδους ταραχή δηλαδή!

Τίγκα από κείνον ο χώρος του χορού! Ο τόπος κάτω, ο αέρας επάνω και γύρω και τριγύρω και εκεί και παρακεί, όλες οι μεριές επίγειες και εναέριες, όλες γεμάτες από κείνον!

Ο κόσμος γύρω; Όλο θάμαγμα κι αποθάμαγμα:

– Τς, τς, τς, τς!

– Γ' άρανη γληγοράδα!

– Χριστέ κι Απόστολε!

– Σαν τούτονε; Κανένας!

Βιολιά, σαντούρια τότε, κλαρίνα και λαγούτα μπροστά σ' εκείνο το συγκλαδοκορμόρριζο αεροπέταμα, ίσον... αερικά και κείνα! Αηδόνια, καναρίνια κι όλα του κόσμου τα γλυκόλαλα πουλιά οι σκοποί τους! Συνεπαρμένοι οι οργανοπαίχτες από εκείνο το φαινόμενο της χορευτικής μεθης,

συνεπαρμένα τα χέρια τους, συνεπαρμένα τα δάχτυλά τους και συνεπαρμός το παίξιμό τους!

Άλλο είδος οι γυροβολιές στο πανηγύρι απολείτουργα κι άλλο οι γυροβολιές οπουδήποτε αλλού: σε αρρεβώνες, γάμους, κουμπαριά και τέτοια. Άλλο πράμα αυτές στον περίβολο της εκκλησίας. Άλλη η χάρη τους. Τα κάλλη, το μεράκι – του ντουινιά το κάτι τες! – όλα ατόφια, γνήσια, σκέτα, χάσικα και βέρα μπρος στον κόσμο, μπρος σε ξένους και δικούς, σε γνωστούς κι αγνώστους! Η χορευτική γραφή στην πιο καλή, στην πιο αυθεντική της έκφραση! Αφάγωτοι κι άπιωτοι εκεί οι χορευταράδες, κι όμως η γραφή τους όλο σκέρτσο και τσαλίμι, όλο νάζια και καμώματα, πράγμα άγνωστο σε γάμους και βαφτίσια κι όπου αλλού. Όπου αλλού δηλαδή χωρίς φαγιά, χωρίς κρασιά – χωρίς τη βουρλισιά του Βάκχου – βουβή η καρδιά, τα πόδια ακούνητα κι άλαλο το κορμί. Στο πανηγύρι όχι! Όπου αλλού, κλειστός ο χώρος της χορευτικής γραφής, η σάλα του σπιτιού. Στο πανηγύρι ολάνοιχτος! Όπου αλλού, ο κόσμος λίγος γύρω απ' το χορό, οι καλεσμένοι μόνο. Στο πανηγύρι οι πάντες!

Λοιπόν, άλλη η χάρη του χορού στο πανηγύρι! Του χορού στον αυλόγυρο απολείτουργα άλλη η χάρη! Μοναδική! Χάρη κεντημένη με πολλή παράδοση και πολλή ζωή. Πολλή και γερή. Αντοχής υπόθεση. Αντοχής σε όποιους καιρούς. Ακόμα και σε χαλεπούς καιρούς, ανάποδους. Όπως της κατοχής. Κατοχή, ξεκατοχή, ο χορός χορός στο πανηγύρι απολείτουργα. Το βιολί της η παράδοση, το βιολί της η ζωή! Το βιολί της με βιολιά στον αυλόγυρο!

II.

... Χορός τρικούβερτος μετά σε κάθε σπίτι. Κάτι το καλό φαΐ, κατι το στραφαλιστό κρασί, κάτι τα τραγούδια στο τραπέζι, κάτι οι ζεστές ζεστές κουβέντες – αμοιβαίες ευχές με τα κουπάρια – κάτι το 'να, κάτι τ' άλλο, κάτι όλα μαζί και να ανεβασταίλα στα πόδια, αποζητώντας πια κι αυτά το δίκιο τους. Η ακόμα καλύτερα: Τη δικαίωσή τους!

Του καθενού και της καθεμιανής τα σώψυχα: χαρές και λύπες και καημοί και βάσανα και ντέρτια κι αγάπες και παράπονα κι αποθυμίες κι αραθυμίες και ακούσες, όλα χορός, όλα ρυθμός, όλα μεράκι γινωμένα! Όλα με τη 'γραφή' και την 'υπογραφή' του καθενού και της καθεμιανής...

Όπου καλεσμένες οι ζυγίες τα όργανα, εκεί και ο πολύς χορός. Στ' άλλα σπίτια, τι άλλο, με το στόμα τα τραγούδια. Όσοι και όσες με γερό λαρύγγι στην παρέα και με παρακαταθήκη μέσα τους από σκοπούς και λόγια τραγουδιών, όλοι κι όλες τους, αυτοί κι αυτές, φουμιά με τα τραγούδια τους, φουμιά μεγάλη του σπιτιού και της παρέας! Συρτά κι αργά και γρήγορα και καλαματιανά και τσάμικα τραγούδια τό 'να κοντά στ' άλλο, αμέτρητα πολλά και διάφορα!

Και όπου νιότη μαζεμένη, κορίτσια, αγόρια του καιρού τους, χρονιές χρονιές στη μια, στην άλλη γειτονιά, εκεί οι καψοκαρδίτικοι σκοποί, εκεί τα σεβνταλίδικα τραγούδια κι εκεί οι αναλωμοί σε νάζια, σε τσαλίμια, σε καμώματα!

Κι όπου αυλη μεγάλη, δυο και τρεις οι γύροι του χορού εκεί. Κι οποιανού γνωστό το ντέρτι κι ο κρυφός καημός του, ωχού τραγουδι ταιριαχτό για πάρτη του από την παρέα:

*«Πολλές βραδύες περπάτησα μ' ένα κορίτσι αντάμα
κι ακόμα δεν το φίλησα, δεν το 'χω φιλημένο.
Να το φιλήσω ντρέπομαι να του το ειπώ φοβάμαι.
Και να τ' αφήσω αφίλητο ταχιά γελάει με μένα.
Πιάνω και δένω τ' άλογο σε λειμονιάς κλωνάρι,
κρεμώ και το ντουφέκι μου στ' άλογου το μπροστάρι,
φιλώ την κόρη μια φορά, φιλώ την κόρη δύο
και μεσ' στο τρίτο φίλημα λύνεται τ' άλογό μου.
– Σύρε, καλέ μ', για τ' άλογο, σύρε για το ντουφέκι.
– Λύκος να φάει τ' άλογο, σκουριά και το
ντουφέκι».*

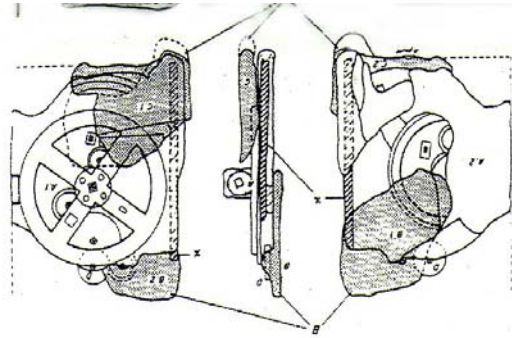
Ένα κι ένα το τραγούδι αυτό για τον καψοκαημό του! Και κείνος; Λυώμα στο χορό. Πόδια, χέρια, μέση, κεφαλή, όλα γραφή και διαλαλητό! Μα τι γραφή, μα τι διαλαλητό! Όλα του τραγουδιού τα δρώμενα – συναισθηματικά σκαμπανεβάσματα – όλα 'γραφόμενα' και 'διαλαλούμενα' στον τόπο και στον αέρα, και το καθένα με το τσαλίμι του, με το οικείο ύφος: Καμάρι στην αρχή για τα νυχτοπερπατήματα με το κορίτσι αντάμα... Παράπονο κατόπι για τ' 'αφίλητα' ξενύχτια... Αμηχανία ύστερα περί πρακτέου... Απόφαση πιο κάτω και θρίαμβος για τ' απανωτά φιλιά ... Ξάφνιασμα στη συνέχεια με τ' αναπάντεχο στο τρίτο φίλημα... Θυσία στο τέλος για χάρη της αγάπης! Όλα: καμάρι, παράπονο, αμηχανία, απόφαση, θρίαμβος, ξάφνιασμα, θυσία, όλα κεντημένα, όλα ζωγραφισμένα, με χέρια και με πόδια στον τόπο στον αέρα, όλα χορεμένα!

Την ενημέρωση της διπλανής στήλης έστειλε ο συνδρομητής Μάνος Ιατρίδης, σύμβουλος επιχειρήσεων, υπεύθυνος ύλης του περιοδικού «Ενημέρωση» των «Φίλων του Τεχνικού Μουσείου Θεσσαλονίκης».

Ο μηχανισμός των Αντικυθήρων

Διάλεξη στο Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας στη Θεσσαλονίκη από τον κ. Michael Wright, επιμελητή του Science Museum του Λονδίνου (16 - 6 -2005)

Ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων αποτελεί υλική μαρτυρία μιας πολύπλοκης αστρονομικής συσκευής από την ελληνιστική περίοδο. Ο αριθμός και η ποικιλία των γραναζιών μεταξύ των οποίων

συμπεριλαμβάνεται και ένα διαφορικό, η ακρίβεια της κατασκευής σε συνδυασμό με την απουσία παρόμοιων ευρημάτων της ίδιας εποχής, καθιστούν τον μηχανισμό μοναδικό.

Μολονότι, η σπουδαιότητά του δεν εξαρτάται από την κατανόηση των λεπτομερειών χρήσης και κατασκευής του, προηγούμενες μελέτες βασισμένες στο έργο του Derek de Solla Price, αποπειράθηκαν να δώσουν απαντήσεις στα ζητήματα αυτά χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα.

Ο ομιλητής περιέγραψε πώς οι επί εικοσαετία προσπάθειές του, για μια καλύτερη εκτίμηση του τρόπου λειτουργίας της συσκευής, έχουν αρχίσει να προσεγγίζουν ένα συμπέρασμα, το οποίο βελτιώνει την κατανόηση του Μηχανισμού και την παράδοση που αντιπροσωπεύει σχετικά με την κατασκευή και χρήση επιστημονικών οργάνων στην αρχαιότητα. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται στη λεπτομερή εξέταση του πρωτότυπου αντικειμένου, στην τριακονταετή εμπειρία του ομιλητή σε μηχανικές κατασκευές στο Μουσείο Επιστημών του Λονδίνου και στη μακροχρόνια εμπειρία του ως κατασκευαστού επιστημονικών οργάνων.

Ο κ. Wright παρουσίασε ένα ανάλογο μοντέλο εργασίας που κατασκευάζει, το οποίο, όταν ολοκληρωθεί, θα υπολογίζει τις θέσεις του Ήλιου, της Σελήνης και των πέντε ορατών με γυμνό μάτι πλανητών, τις φάσεις της Σελήνης, την παρέλευση των μηνών και των ετών και θα προβλέπει την πιθανότητα να συμβεί μια έκλειψη.

Υπερίων ή ο Ερημίτης στην Ελλάδα

του

ΦΡΗΝΤΡΙΧ ΧΑΪΛΝΤΕΡΛΙΝ (Friedrich Hölderlin: 1770-1843)

Μια κριτική θεώρηση του έργου και της εκδόσεώς του

Πρόκειται για ένα θαυμάσιο ποιητικό πεζογράφημα, που κατατάσσεται ανάμεσα στα αριστουργήματα του είδους στην παγκόσμια λογοτεχνία.

Ο Φρήντριχ Χαϊλντερλιν θεωρείται ένας από τους τρεις μεγάλους της γερμανικής ποιητικής διανοήσης μετά τους Γκαίτε και Σίλλερ.

Ο «Υπερίων» είναι από τα βιβλία που δεν διαβάζεται μόνο μια φορά. Είναι απ' αυτά που, όσο περισσότερο το ξαναδιαβάζεις, τόσο περισσότερο το καταλαβαίνεις και το χαίρεσαι. Αισθάνεσαι να ξεπηδάει από μέσα του ένας εξαιρετος ποιητικός λόγος, που αγκαλιάζει κάθε ομορφιά του κόσμου τούτου. Την ομορφιά της φύσης, της αγάπης, του έρωτα, της ελευθερίας, της φιλίας, της θεότητας...

Είναι από τα βιβλία που δεν κλείνονται στη βιβλιοθήκη του σπιτιού, αλλά βρίσκονται κοντά στο γραφείο σου, για να μπορείς να τα πιάνεις, χωρίς να σηκωθείς, όταν αισθάνεσαι την ανάγκη τους. Τα ποιητικά και φιλοσοφικά στοιχεία του ποιητικού αυτού πεζογραφήματος, με το αισθητικό βάθος που διαθέτουν, δεν είναι εύκολο να αναλυθούν για να δώσουν μετά, συνθετικά, το μεγαλείο του έργου, παρά μόνο από καλούς λογοτέχνες, φιλοσόφους ή κοινούς αναγνώστες με ένθερμο όμως ενδιαφέρον για τα έργα των τελευταίων.

Ως προς το περιεχόμενο και το λόγο και ένας με λίγες γνώσεις ποίησης και φιλοσοφίας καταλαβαίνει ότι πρόκειται για ένα ποιητικό πεζογράφημα με βαθιά ανθρώπινα στοιχεία όπου, από την αρχή ως το τέλος, αναδεικνύονται πνευματικές αξίες και αρετές υψηλού βαθμού. Ο τονισμός: της ανθρωπίνης ελευθερίας και της κατασχύνης κάθε είδους ανελευθερίας και σκλαβιάς, της ανθρωπίνης αγάπης, του έρωτα, της αγάπης για τη φύση, του θαυμασμού για τους ήρωες της αρχαιότητας και των αρετών τους, της θεϊκής επίκλησης, του σεβασμού προς τη ζωή και το θάνατο... τοποθετεί το έργο σε ανώτατα επίπεδα αξιολόγησης.

Επίσης το γεγονός ότι η πρώτη ώθηση για τη μετάφραση του «Υπερίωνα» οφείλεται στον ποιητή Οδυσσέα Ελύτη μας λέει πολλά για την αξία του. Αλλά και ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος ασχολείται εκτεταμένα με τη ζωή και το έργο του του Φρ. Χαϊλντερλιν στο κεφ. 192 της *Ιστορίας του Ευρωπαϊκού Πνεύματος*, ο οποίος χαρακτηριστικά μας λέει ότι «στον 'Υπερίωνα' ξεχειλίζουν η καρδιά και το πνεύμα του Χαϊλντερλιν».

Με τον Υπερίωνα (που είναι Τιτάνας της αρχαιότητας, ο οποίος με την Τιτάνισσα Θεία γέννησε τις κόρες του Ηώ και Σελήνη και το γιο τους Ήλιο – πελασγικός μύθος) ταυτίζει ο Χαϊλντερλιν τον εαυτό του, τον οποίο εμφανίζει, κατά τον Παν. Κανελλόπουλο, πολύ περισσότερο ως «μάρτυρα», που πάσχει για όλους τους ανθρώπους, παρά ως ήρωα που σώζει τους ολίγους, τους άξιους, και που στέκεται σε αριστοκρατική απόσταση από το πλήθος... «Ο Χαϊλντερλιν θέλησε ν' αποκαταστήσει τους αρχαίους θεούς πλάι στο Χριστό. Το αίτημα αυτό το τραγούδησε στους στίχους του ανοίγοντας την πλατειάν αγκάλη του για να σμίξει μέσα ελληνισμό και χριστιανισμό...» (Παν. Κανελλ.)

Με την «Διοτίμα» (ιέρεια της Μαντινείας, την οποία επικαλείται ο Σωκράτης στο Συμπόσιο του Πλάτωνα για να αναπτύξει τον αληθινό έρωτα) ο Χαϊλντερλιν ταυτίζει την Σουζέττε Γκόντάρντ, τον μεγάλο έρωτα της ζωής του, που κατά τον Π. Κ. «είναι αμφίβολο αν του δόθηκε με το κορμί της, αλλά του δόθηκε με την ψυχή της. Η φιλία της με τον ποιητή ήταν φιλία ερωτική και ο Φ. Χ. θεώρησε την Σουζέττε δική του... Ήταν η νεαρή και ωραία Ελληνίδα με την ευγενική ψυχή και το γενναίο πνεύμα που ο Υπερίων γνώρισε, οδηγούμενος από κάποιον Νοταρά, σ' ένα σπίτι της Σαλαμίνας. Η ταύτιση του εαυτού του με τον Υπερίωνα και της Σουζέττε με τη Διοτίμα έφτασε στην ψυχή του Χαϊλντερλιν σε τέτοιο σημείο, ώστε το έργο του 'Υπερίων ή ο Ερημίτης στην Ελλάδα', αυτό το ποιητικότερο ίσως πεζογράφημα (σε μορφή επιστολών) της γερμανικής λογοτεχνίας, που το πρώτο μέρος του βγήκε το 1797 και το δεύτερο το 1799, μπορεί να θεωρηθεί σαν μια ψυχική αυτοβιογραφία του ίδιου του ποιητή της».

Το ποιητικό αυτό πεζογράφημα γίνεται υπό μορφήν επιστολών μεταξύ του Υπερίωνα και του φίλου του Μπελλαρμίνο (πιθανόν το όνομα να προήλθε από τον γνωστό καρδινάλιο του 16^{ου} αιώνα Roberto Bellarmino, γνωστή μορφή για τον Φ. Χ., ο οποίος είχε προορισθεί για ιερέας, είχε πάει σε ανώτερη μοναστηριακή σχολή και είχε κάνει ανώτατες θεολογικές σπουδές στο Τύμπιγκεν), ή μεταξύ του Υπερίωνα και της Διοτίμας.

Ο Υπερίωνας περιηγείται την Αρχαία Ελλάδα και τη νεότερη Ελλάδα τη σκλαβωμένη από τους Τούρκους. Στην Ελλάδα γνωρίζει και τη Διοτίμα.

Ο κλασικός Χαίλντερλιν συναντιέται με τον ρομαντικό εαυτό του και τον «επαναστάτη» Χαίλντερλιν. Γυρίζει, βλέπει, φιλοσοφεί, θαυμάζει, θυμώνει, γαληνεύει και εξωτερικεύει με τα γράμματα του όλο τον πλούτο της ποιητικής του ψυχής προς το φίλο του Μπελαρμίνο ή τη Διοτίμα του.

Ο Π. Κανελ. αναφέρει το παρακάτω απόσπασμα από γράμμα του Φ. Χ. προς τον ετεροθαλή αδελφό του Καρλ Γκοκ (4-6-1799):

«Οι βάρβαροι γύρω μας ξεσκίζουν τις καλύτερες δυνάμεις μας, πριν ακόμα μπορέσουν να διαμορφωθούν, και μόνον η γερή και βαθειά γνώση της μοίρας αυτής μπορεί να μας σώσει, για να μη χαθούμε τουλάχιστον μέσα στην αναξιοσύνη. Οφείλουμε ν' αναζητήσουμε (γύρω μας) το Άξιο (το εξάιρετο), να δέσουμε τα χέρια μας μαζί του όσο το μπορούμε... Του εγωισμού, του δεσποτισμού, της έχθρας προς τον άνθρωπο είμαι εχθρός, αλλά οι άνθρωποι μου γίνονται όλο και πιο αγαπητοί, γιατί βλέπω όλο και περισσότερο, σε ό,τι μικρό και μέγα υπάρχει στη δράση τους και στο χαρακτήρα τους, τον ίδιο πρωταρχικό χαρακτήρα, την ίδια μοίρα... Ω, αγαπητέ! Πότε θα αποκτήσουν οι άνθρωποι τη γνώση ότι η ύψιστη δύναμη είναι, στην εκδήλωσή της, ταυτόχρονα η πιο σεμνή και ότι το θείο, όταν προβάλλει, δεν μπορεί ποτέ να 'ναι δίχως κάποιο πένθος, δίχως ταπεινοφροσύνη;...»

Τα κύρια χαρακτηριστικά της έκδοσης οφείλονται στη συνεργασία του ελληνικού εκδοτικού οίκου «Ηριδανός» με το γερμανικό οίκο Carl Hanser Verlag που επιτεύχθηκε από το ενδιαφέρον της Κας Hannelore Ochs, θερμής θαυμάστριας του ποιητή. Τη μετάφραση, που έγινε από τον Λαυρέντιο Γκέμερεϋ (Γερμανό ελληνιστή) επιμελήθηκε ο Δήμος Μαυρομάτης, που, με τη βαθειά του γνώση και αίσθηση της γλώσσας και του ποιητικού λόγου, χάρισε στη μετάφραση εκείνη τη διάσταση που, καθώς λέει ο μεταφραστής, «σαν ξένος δεν θα μπορούσα μοιραία να της δώσω εγώ».

Επίσης ο Π. Κανελλόπουλος, που πολύ αγάπησε το έργο του Φ. Χ. διάβασε και σύγκρινε με το γερμανικό πρωτότυπο όλο το κείμενο και του έδωσε το τελευταίο στίλβωμα. Εκτός αυτού και ο Νίκος Αντωνάκος διάβασε επανειλημμένα το κείμενο στις διάφορες φάσεις εργασίας δίνοντας πολύτιμη βοήθεια.

Τα μεγάλα γράμματα του κειμένου και οι σωστές παράγραφοι σ' αυτό δίνουν άνεση στο διάβασμα και στις υπογραμμίσεις από τον αναγνώστη.

Το τέλος του έργου ακολουθούν τα εξής:

1. Όλο το κεφάλαιο 192 για τον Φρήντιχ Χαίλντερλιν από την «Ιστορία του Ευρωπαϊκού Πνεύματος» του Παναγιώτη Κανελλόπουλου.
2. Σημειώσεις: Γέννηση του έργου. Εκδοχές διαφόρων κριτικών σχετικά με το έργο.

3. «Οι Πηγές» του μεταφραστή Λ. Γκέμερεϋ. Με τη μελέτη των πηγών μας δίνεται σήμερα η δυνατότητα να καταλάβουμε την τοποθέτηση του Χαίλντερλιν σχετικά με τα «Ορλωφικά» γεγονότα. Ο Φ. Χ. παρουσίασε δυσμενώς τα γεγονότα της πολιορκίας του Μυστρά, επειδή έπεσε θύμα του Γερμανού μεταφραστή Reichard του βιβλίου του Γάλλου συγγραφέα Choiseul Gouffier σχετικά με τα ορλωφικά, όπου ο Reichard με φανερό ανθελληνικό μένος, λόγω και της ανθελληνικής επίδρασης του Γερμανού ιστορικού Φαλμεράνερ, στο 19^ο αιώνα, αλλοίωσε το γαλλικό κείμενο σε βαθμό άνευ προηγουμένου. Έτσι ο Φ. Χ. καταδικάζει σκληρά τους Έλληνες αγωνιστές ως «ληστές και δολοφόνους». Για να καταλάβει ο αναγνώστης το αίσχος αυτό, καταγράφεται σε παράλληλες στήλες το γαλλικό πρωτότυπο και η ελληνική μετάφρασή του, το γερμανικό κείμενο το αντίστοιχο του γαλλικού με την ελληνική μετάφρασή του με τονισμένα με μαύρα γράμματα τα ψεύδη του Reichard. Η σκληρή αυτή θέση στα «Ορλωφικά» του «Υπερίωνα» υπήρξε αφορμή να μην έχει μεταφρασθεί αυτός έως την πρώτη αυτή έκδοση.

Στ. Ροζάκης

Ακολουθούν μερικά αποσπάσματα του βιβλίου:

«Ναι! Θεϊκό πλάσμα είναι το παιδί όσο δεν έχει βουτηχτεί στο χαμαιλέοντι χρώμα του ανθρώπου... Ο εξαναγκασμός του νόμου και της μοίρας δεν το αγγίζει. Μόνο στο παιδί υπάρχει ελευθερία. Στο παιδί είναι η ειρήνη. Δεν έχει ακόμα διχασθεί ο εαυτός του. Μέσα του έχει πλούτο, δεν γνωρίζει τη στέρηση της ζωής. Είναι αθάνατο, επειδή δεν γνωρίζει τίποτα για το θάνατο».

«...Καλέ Πατέρα, στον ουρανό, μ' αγαπάς; και αισθανόμουνα την απάντηση στην καρδιά μου σίγουρη και μακάρια».

«Είναι ευχάριστο σαν συντροφεύεται το όμοιο από κάτι όμοιο, είναι όμως θείο πράγμα όταν ένας μεγάλος άνθρωπος ανεβάζει τους μικρότερους κοντά του».

«Ναι! Ένας ήλιος είναι ο άνθρωπος, παντογνώστης, λαμπρύνει τα πάντα όταν αγαπά και όταν δεν αγαπά είναι σκοτεινό σπίτι όπου ένα λυχνάρι σιγοκάιει καπνίζοντας».

«Ω, Μπελαρμίνο, όπου ένας λαός αγαπάει την ομορφιά, τιμάει τους καλλιτέχνες του, τη μεγαλοφυΐα, εκεί πνέει σαν τον άνεμο της ζωής ένα καθολικό πνεύμα, εκεί ανοίγεται η ντροπαλή αίσθηση, λιώνει η αλαζονεία και όλες οι καρδιές γίνονται μεγάλες κι ευλαβικές και ήρωες γεννάει ο ενθουσιασμός. Πλάι σε τέτοιο λαό είναι η πατρίδα όλων των ανθρώπων κι ευχαριστημένος μένει εκεί και ο ξένος».

Ιστορίες αγάπης και θάρρους

Καρδιές στην αεροπορία της Pat Garland

Το Νοέμβριο του 2004 πήρα ένα τηλεφώνημα από ένα Νοσοκομείο του Οντάριο (Καναδά) να πάω εκεί το γρηγορότερο, γιατί ο πατέρας μου ήταν άρρωστος και σε σοβαρή κατάσταση. Αν οδηγούσα εγώ δεν θα πρόφταινα.

Το γρηγορότερο τραίνο θα έφτανε εκεί στις 5 το απόγευμα. Έπρεπε λοιπόν να πάω αεροπορικά, έστω και αν φοβάμαι τα αεροπλάνα. Πήρα ένα εισιτήριο για μια πτήση με την Westjet για Τορόντο, που έφευγε στις 10 π.μ. Μού είπαν να είμαι στο αεροδρόμιο της Οττάβας στις 9 το πρωί.

Μας έπιασε μεγάλη κίνηση στη λεωφόρο και πριν το καταλάβουμε ήταν 9.15. Τηλεφώνησα με το κινητό μου και μου είπαν ότι αν δεν ήμουν εκεί στις 9.30 θα έχανα την πτήση μου. Η επόμενη πτήση για Μπράντον ήταν μετά τρεις ώρες, στη 1 μ.μ. Αργότερα πέσαμε σε έργα επί της οδού και εν τω μεταξύ μου τηλεφώνησε ο γιατρός του πατέρα μου και μου είπε ότι ήταν καλύτερα να βιαστώ. Την ώρα αυτή εγώ ήμουν ερείπιο –ήταν ήδη 9.30– και τηλεφώνησα στην αεροπορική εταιρεία και τους είπα όλη την ιστορία και είπαν ότι θα δουν τι μπορούν να κάνουν.

Τελικά έφτασα στο αεροδρόμιο της Οττάβας. Καθώς έτρεχα προς το σημείο ελέγχου, ένας εκπρόσωπος της εταιρείας με ρώτησε αν ήμουν η Πατ και είπε να μη στενοχωριέμαι, γιατί είχαν καθυστερήσει την πτήση. Μου έκαναν έκπτωση για την πτήση, με πήγαν βιαστικά με συνοδό ασφαλείας, με έβαλαν στο αεροπλάνο πρώτη και κάποια αεροσυνοδός κάθησε δίπλα μου.

Όταν έφτασα στο Τορόντο βγήκα από το αεροπλάνο και έψαχνα να βρω πώς πηγαίνουν στο Μπράντον με το συντομότερο τρόπο. Αμέσως ένας άλλος υπάλληλος της εταιρείας μου έφερε τις αποσκευές μου και με ρώτησε σε ποιο νοσοκομείο πήγαίνα.

Με πήγαν στο λεωφορείο και κάποιος μπήκε μαζί μου και φρόντισε να βεβαιωθεί ότι πήγα στο σωστό νοσοκομείο, όπου έφθασα σε μισή ώρα. Μπήκα στο δωμάτιο του μπαμπά και τον έχασα μετά ένα τέταρτο. Αν δεν υπήρχε η φροντίδα και η συμπαράσταση του προσωπικού της εταιρείας δεν θα μπορούσα να δω το μπαμπά μου και να καταλάβει ότι ήμουν εκεί.

Συχνά ακούμε τα παράπονα του κόσμου για τη συμπεριφορά των εταιρειών, αλλά σπάνια ακούμε για τα καλά που κάνουν πολλοί άνθρωποι. Γι' αυτό θέλω να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη μου για την απίστευτη εξυπηρέτηση της Westjet.

Η Καλιφόρνια δίνει το παράδειγμα

Αντίθετα από πολλές νομοθετικές πράξεις της κυβερνήσεως Μπους, ο Κυβερνήτης της Καλιφόρνιας, ο πολυσυζητημένος Άρνολντ Σβαρτσενέγκερ, υπέγραψε μια Απόφαση που δεσμεύει την Πολιτεία να περιορίσει δραματικά τις εκπομπές αερίων στην Καλιφόρνια σταδιακά στα 45 επόμενα χρόνια. Την πρώτη Ιουνίου ο κυβερνήτης δέσμευσε την Πολιτεία να φτάσει τους εξής στόχους, που θα μειώσουν τις εκπομπές αερίων, τα οποία είναι η αιτία για την υπερθέρμανση της Γης:

- Το 2010 οι εκπομπές αερίων θα μειωθούν στο επίπεδο του 2000,
- Το 2020 οι εκπομπές στην Καλιφόρνια θα περιοριστούν στα επίπεδα του 1990,
- Το 2050 οι εκπομπές αερίων θα μειωθούν σε επίπεδα κατώτερα εκείνων του 1990, δηλ. στο 80 % εκείνων.

Ο Κυβερνήτης Σβαρτσενέγκερ υπογράφει τη σημαντική Απόφαση ενώπιον του Διευθυντή του Παγκοσμίου Προγράμματος Περιβάλλοντος Δρ. Πέτερ Φρούμχοφ και του Δημάρχου Σαν Φρανσίσκο Γκάβιν Νιούσομ (εμπρός αριστερά).

Το γεγονός έχει παγκόσμια σπουδαιότητα και πολιτική σημασία, αφού η Καλιφόρνια είναι η πολυπληθέστερη πολιτεία στις ΗΠΑ και η δέκατη κατά ποσοτική σειρά περιοχή που εκπέμπει διοξείδιο του άνθρακα στον κόσμο. Αν επιτευχθεί αυτή η μείωση της ρύπανσης στην Καλιφόρνια, το αποτέλεσμα θα είναι μεγαλύτερο στα επόμενα πέντε χρόνια από τη μείωση που τυχόν θα επιτύχει η Γαλλία ή η Βρετανία στο σύνολό της.

Ασοσιέτεντ Πρες

ΣΗΜ. «Γ»: Το ότι ο Πρόεδρος Μπους έχει δηλώσει πρόσφατα ότι δεν θα ήταν καλός Πρόεδρος, που φροντίζει τα συμφέροντα της χώρας του, αν υπέγραφε τη συνθήκη του Τόκιο για τον περιορισμό της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα, και το ότι ψηφίζονται στο Κογκρέσο νόμοι εχθρικοί προς το περιβάλλον μας κάνει να αναλογισόμαστε πως δεν πρόκειται για γενικότερη αλλαγή στη νοοτροπία του κυβερνώντος κόμματος στις ΗΠΑ.

Η σελίδα της Ξένιας (επιμελείται η Σίρλεϋ Σώντερς)

Είναι θέμα τύχης :

Οι κερδισμένοι και οι χαμένοι
οι νικητές και οι ηττημένοι

Η διαφορά είναι ότι...

Οι κερδισμένοι δεσμεύονται,
Οι χαμένοι υπόσχονται.
Οι κερδισμένοι περνάνε μέσα από το πρόβλημα και το ξεπερνάνε,
Οι χαμένοι γυρίζουν γύρω στο πρόβλημα και δεν το ξεπερνάνε.
Οι κερδισμένοι λένε «ας βρούμε την άκρη»,
Οι χαμένοι λένε «Κανείς δεν ξέρει».
Οι κερδισμένοι έχουν πάντα ένα σχέδιο,
Οι χαμένοι έχουν πάντα μια δικαιολογία.
Οι κερδισμένοι λένε «υπάρχει καλύτερος τρόπος»,
Οι χαμένοι λένε «Πάντα έτσι γινόταν».
Οι κερδισμένοι απασχολούνται με τις λύσεις,
Οι χαμένοι είναι μέρος του προβλήματος.
Οι κερδισμένοι μαθαίνουν από τα λάθη τους,
Οι χαμένοι δεν μαθαίνουν να μην κάνουν λάθη αλλά ούτε και να δοκιμάσουν κάποιο άλλο τρόπο.
Είναι πλήρης ο κατάλογος; Βεβαίως όχι. Οι τύποι των κερδισμένων είναι πάρα πολλοί.

Δεν μπορεί κανείς να μαζεύει όλα τα ωραία κοχύλια στην παραλία· θα μαζέψει κανείς μερικά, και θα είναι πιο όμορφα, όταν δεν είναι πολλά.

Να είναι κανείς εκλεκτικός, και στους φίλους του κι όταν διαλέγει υλικά αποκτήματα. Αυτό τους δίνει απρόβλεπτη εκτίμηση. Το να έχεις πάρα πολλά από κάθε πράγμα τους στερεί αυτό που τους έδινε εκτίμηση και τα έκανε ξεχωριστά. Αν περιτριγυρίζομαστε από γνωστούς, δεν θα φτάσουμε ποτέ να ξέρουμε καλά μερικά πρόσωπα. Αν γεμίσουμε «παιχνίδια» ένα γύρω, δεν θα μάθουμε ποτέ να ξοδεύουμε αληθινά τον καιρό μας.

Anne Morrow Lindbergh

«Αν ακούσεις μια φωνή που σου λέει ότι δεν μπορείς να ζωγραφίσεις, τότε ζωγράφιζε πάση θυσία και αυτή η φωνή θα σωπάσει».

Vincent Van Gogh

Μην αφήσεις το φόβο του καιρού, που θα χρειαστεί για να καταφέρεις κάτι, να σ' επηρεάσει. Ξεκίνα για να το επιτύχεις. Ο καιρός θα περάσει ούτως ή άλλως, εσύ χρησιμοποίησέ τον με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Κόμης Nightingale

Η φιλοσοφία μου είναι απλή. Γέμισε ό,τι είναι άδειο. Άδειασε ό,τι είναι γεμάτο. Και ζύσου εκεί που σε τρώει.

Alice Roosevelt Longworth

Πάρα πολύ συχνά περιπλέκουμε τη ζωή μας. Απορούμε και στενοχωριόμαστε καθώς πορευόμαστε σε σύγχυση και προκατάληψη, που μπορεί να πάρει το όνομα «και αν...;» «θα έπρεπε...;», «θα το κάνει;», «εσύ τι λες;» Σπάνια στεκόμαστε να δούμε τι θα κάνουμε, πού θα το κάνουμε, πώς θ' αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα, ωστόσο κάποιος μας θυμίζει «να το δούμε απλά».

Αυτό που ανακαλύπτουμε όλοι κάθε φορά είναι ότι η λύση κάθε προβλήματος φαίνεται όταν σταματήσουμε να την αναζητούμε. Οι οδηγίες που χρειαζόμαστε για το χειρισμό κάθε δυσκολίας, μεγάλης ή μικρής, έρχεται στο οπτικό μας πεδίο όταν αφαιρέσουμε τα εμπόδια, και το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η επιμονή να το λύσει κανείς μόνος του. Δεν συμμαζεύουμε το μυαλό μας, παρακαλάμε για μια λύση αλλά δεν ηρεμούμε αρκετά και όσο καιρό θέλει για να αντιληφθούμε ποια κατεύθυνση να πάρουμε και ποια είναι τα πρώτα βήματα που θα κάνουμε. Κι όμως αυτά υπάρχουν.

Σε κάθε πρόβλημα ή περίπτωση ενυπάρχει μια λύση. Το μεγάλο μάθημα στη ζωή μας είναι να το δούμε απλά, να ξέρουμε ότι δεν μπορεί να στέκεται μπροστά μας και να μας εμποδίζει ένα πρόβλημα, αφού η λύση δεν μπορεί να διαφύγει από ένα ήρεμο μυαλό που ξέρει να περιμένει.

«Μόνο αυτοί που μοιάζουν με τα παιδιά...»

Πρώτα εμείς ν' ακολουθήσουμε την εντολή του Χριστού και ύστερα να καταπααστούμε με την αγωγή των παιδιών μας. Αλλιώς γινόμαστε εχθροί των παιδιών μας και τα παιδιά μας γίνονται εχθροί μας, λέει ο Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι.

Είμαστε άξιοι να αναθρέψουμε τα παιδιά μας; Τα χείλη μας δεν είναι καθαρά, η αφιέρωσή μας είναι ελλιπής. Η αλήθεια μας είναι μερική, η αγάπη μας μοιρασμένη. Η καλοσύνη μας δεν έχει κίνητρα. Οι ίδιοι δεν είμαστε ελεύθεροι από κτητικότητα, ιδιοτέλεια και απάθεια.

Τα παιδιά μπορούν να μας διδάξουν κάτι: Να μη ντρεπόμαστε ν' αποτύχουμε, να σηκωνόμαστε και να ξαναπροσπαθούμε. Οι πιο πολλοί μεγάλοι είμαστε τόσο περίφοβοι, γεμάτοι προφυλάξεις και αναζήτησης «ασφάλειας» και γι' αυτό είμαστε ζαρωμένοι. Γι' αυτό τόσο πολλοί μεγάλοι παραιτούνται και μένουν στην αποτυχία.

Αν θέλουμε να επιτύχουμε ειρήνη στον κόσμο... θα πρέπει ν' αρχίσουμε από τα παιδιά... και όχι με άκαρπες ιδεαλιστικές αποφάσεις, αλλά πηγαίνοντας από αγάπη σε αγάπη, από ειρήνη σε ειρήνη, ωστόσο όλες αυτές οι ψυχές, που έρχονται στον κόσμο, σκεπαστούν από αγάπη και ειρήνη, για τις οποίες ολόκληρος ο κόσμος λαχταρά. — **Μαχάτμα Γκάντι**

Ποίηση: λέξη σημαντική για τον Χρήστο Γεωργιάδη

Αισθάνομαι ότι στην ποίηση οι λέξεις είναι σαν κόμβοι, σημάδια του ποιητή, από τους οποίους η σκέψη και το συναίσθημα του αναγνώστη υποχρεωτικά περνάει, στην προσπάθεια να παρακολουθήσει την πορεία του δημιουργού.

Όταν η αφαίρεση είναι πολύ μεγάλη, όταν οι κόμβοι είναι πολύ αραιά τοποθετημένοι, η επαφή του ποιητή με τον αναγνώστη είναι πολύ χαλαρή. Τότε, ούτε κι ο ίδιος ο ποιητής δεν θυμάται μετά από λίγο τι σημαίνει, λογικά ή συναισθηματικά: το γραπτό, οι κόμβοι χάνουν την σύνδεση μεταξύ τους. Οι λέξεις έχουν ήχο και εικόνα αλλά ελάχιστο βάρος. Ανεξαρτητοποιούνται, φεύγουν απ' την θέση τους, παίρνουν πρωτοβουλίες, κάνουν του κεφαλιού τους ή ό,τι χρειάζεται για να καλύψουν τις ανάγκες του αναγνώστη – άλλα στον καθένα. Με τον τρόπο αυτό η απόλαυση είναι πιο σίγουρη, πιο εγγυημένη, και ταυτόχρονα πιο εύκολη και χαμηλότερης έντασης γιατί στερείται επαφής, είναι μοναχική. Ο αναγνώστης επιχειρεί να περάσει από τους κόμβους, μα είναι πολύ διάχυτοι στον χώρο και δεν έχει τρόπο να γνωρίζει αν τους αγγίζει. Το ποίημα είναι μια εξαιρετικά θολή φωτογραφία μιας φορτισμένης στιγμής της συναισθηματικής ζωής του ποιητή, αφορμή για τον αναγνώστη να εξερευνήσει τον εαυτό του περισσότερο, να πάρει δικές του στροφές, να ακολουθήσει καινούρια εσωτερικά μονοπάτια, παρά να επικοινωνήσει με τον ποιητή, να συν-αισθανθεί και να συμμεριστεί την στιγμή του. Η ομορφιά σχετίζεται άμεσα με τον βαθμό «συντονισμού» του αναγνώστη, με το ερέθισμα που προσφέρουν οι λέξεις ως μορφή και δομή περισσότερο παρά ως ουσία.

Όταν πάλι οι κόμβοι είναι πολύ πυκνοί, τότε είναι σαν ο ποιητής να αγκαλιάζει τον αναγνώστη τόσο στενά, που εκείνος μένει αναγκαστικά ακίνητος, δεν έχει τρόπο να το ανταποδώσει. Όπως και στο άλλο άκρο, της μεγάλης αφαίρεσης, με κάποιο παράξενο τρόπο, η μορφή είναι και πάλι υπερτονισμένη. Το περιεχόμενο είναι σερβιρισμένο στο πιάτο, μαγειρεμένο, έτοιμο, δεδομένο. Οι λέξεις είναι πειθαρχημένες, ακίνητες, τοποθετημένες σε σφιχτοδεμένη παράταξη. Το κέντρο βάρους απέχει από την αφορμή για το ποίημα, τον συναισθηματικό αντίκτυπο στην ψυχή του ποιητή, βρίσκεται μετατοπισμένο στο νόημα (συμφωνεί ο αναγνώστης ή όχι), και στην αισθητική της «παράταξης». Το ποίημα είναι υψηλής ανάλυσης φωτογραφία μιας στιγμής, που χαράχθηκε βαθειά στην συνείδηση του δημιουργού, πρόκληση για τον αναγνώστη να παρατηρήσει την κάθε της

λεπτομέρεια και να αποφασίσει αν το σύνολο τον ευχαριστεί αισθητικά ή όχι. Η ψυχική επικοινωνία με τον ποιητή και πάλι υποβαθμίζεται. Η ομορφιά είναι εστιασμένη στο νόημα και την μορφή.

Προσωπικά προτιμώ την ενδιάμεση κατάσταση. Τότε οι κόμβοι είναι αραιοί και επιπλέον συνδεδεμένοι, χαλαρά μα και αδιάσπαστα. Τότε οι λέξεις εκτός από μορφή έχουν ευελιξία και ταυτόχρονα βάρος. Είναι ελεύθερες να πάλλονται, όχι όμως να φεύγουν. Παλλόμενες, προσδιορίζουν την συγκεκριμένη θέση τους από άλλη οπτική κάθε στιγμή, συνδυαζόμενες σε ένα σύνολο άπειρων διαφορετικών μα συσχετισμένων εικόνων. Η πρόκληση για τον ποιητή είναι να ενσωματώσει νοηματικά και συναισθηματικά όσο το δυνατόν περισσότερες από τις εικόνες αυτές, σε ένα σύνολο συνεκτικό, συνεπές με την στιγμή και αισθητικά ελκυστικό. Το ποίημα τότε είναι ένα ολόγραμμα¹. Περικλείει σε μια δυδιάστατη εικόνα που μπορεί να φαίνεται εκ πρώτης όψεως ακατανόητη², πληθώρα όψεων της πολυδιάστατης στιγμής, νοηματικά, συναισθηματικά και αισθητικά. Η πρόκληση για τον αναγνώστη είναι να το αποκρυπτογραφήσει βάζοντας την δική του «ακτίνα αναφοράς»³, και να το «προβάλλει»⁴ κατ' ευθείαν στην ψυχή του ώστε να εμφανιστεί όσο το δυνατόν περισσότερη από την πολυ-επίπεδη φόρτιση που ο ποιητής κατάφερε να ενσωματώσει. Στην περίπτωση αυτή η έμφαση είναι στην επικοινωνία. Ποιητής και αναγνώστης συνεργάζονται, βάζουν και οι δύο ενέργεια, ώστε να μοιραστούν την ακινητοποιημένη στιγμή σε όσο γίνεται περισσότερες από τις εκφάνσεις της. Η ομορφιά είναι κι αυτή πολυδιάστατη. Εξαρτάται από το «πόσες» όψεις της στιγμής πέτυχε ο ποιητής να

¹ Ολόγραμμα είναι η τριδιάστατη αποτύπωση ενός αντικειμένου σε φωτογραφικό film με την βοήθεια ενός laser.

² Στην ολογραφία, αντίθετα από την φωτογραφία, η αποτύπωση στο film δεν έχει καμία οφθαλμοφανή αντιστοιχία με το αποτυπωμένο αντικείμενο.

³ (Reference Beam). Στην ολογραφία έτσι ονομάζεται η ακτίνα laser που χρησιμοποιείται για την αναπαραγωγή του ολογραφήματος.

⁴ Αν θέλει κανείς να είναι ακριβής τεχνικά, ένα ολόγραμμα δεν προβάλλεται. Τριδιάστατη εικόνα του αντικειμένου εμφανίζεται στον παρατηρητή που κοιτάζει το film που φωτίζεται με την ακτίνα αναφοράς. Η «προβολή» συμβαίνει κατ' ευθείαν στον αμφιβληστροειδή του παρατηρητή.

συμπυκνώνει, και πόσο «σε συμφωνία», μεταξύ τους και με την μορφή. Επίσης από την ακρίβεια και πληρότητα της αποκρυπτογράφησης που καταφέρνει ο κάθε αναγνώστης την κάθε φορά.

Υπάρχει βέβαια και το «μοίρασμα» του ποιήματος μεταξύ των αναγνωστών, η, μέσω του ποιήματος, «μαζική» επικοινωνία^{5,6}. Στην περίπτωση της θολής φωτογραφίας βρίσκω ότι είναι ελάχιστη. Συγκεκριμένο έναυσμα ίδιο για όλους, μα ο καθένας επικεντρωμένος στην δική του αντίδραση, στους δικούς του ατομικούς συνειρμούς. Οι κόμβοι είναι τόσο αραιοί και ασύνδετοι, τόσο ελεύθεροι που οι διαφορετικές διαδρομές καταλήγουν να είναι άσχετες μεταξύ τους, χωρίς δυνατότητα επαφής. Στην περίπτωση της φωτογραφίας υψηλής ανάλυσης η μαζική επικοινωνία είναι έντονα εστιασμένη, περιορισμένη στο νόημα και την αισθητική – συμφωνώ, δεν συμφωνώ, μ' αρέσει, δεν μ' αρέσει. Το ολόγραμμα αισθάνομαι ότι, όπως με την επικοινωνία ποιητή-αναγνώστη, μεγιστοποιεί και την μαζική επικοινωνία, προσφέροντας στο κοινό ένα πολυσήμαντο μα σταθερό σημείο αναφοράς έναντι του οποίου ο κάθε ένας μπορεί να τοποθετηθεί στην θέση που προσωπικά επιλέγει. Επιλέγοντας εκφράζεται και ο ίδιος. Τοποθετούμενος επικοινωνεί την έκφρασή του στο κοινό.

Δεν ισχυρίζομαι ότι όλοι οι αναγνώστες θα συμφωνούσαν για κάθε ποίημα, σε ποια περίπτωση εντάσσεται, γι' αυτό αποφεύγω τον πειρασμό να παραθέσω παραδείγματα. Άλλωστε, σ' όλες τις περιπτώσεις μπορεί να κρύβεται και να αποκάλυπτεται ομορφιά και άλλη συνεισφορά από την ποίηση στην ζωή που μπορεί να χρειάζεται ο αναγνώστης ανάλογα με τις κάθε φορά ανάγκες του. Η περίπτωση του ολογράμματος είναι που, όταν για μένα λειτουργεί, με συγκινεί περισσότερο.

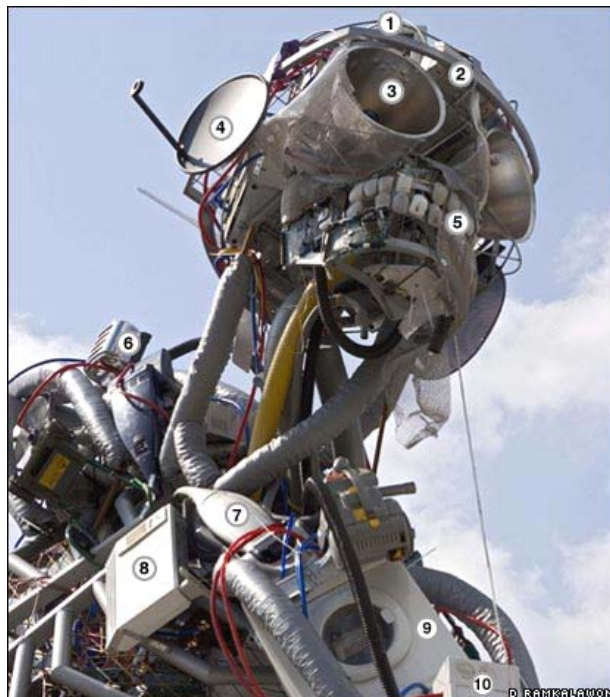
Άραγε λειτουργεί στ' αλήθεια, ή είναι μόνο μια ψευδαίσθηση; Δεν ξέρω, υπάρχουν πάντως στιγμές που φαίνεται σαν να λειτουργεί. Και τότε αισθάνομαι πως ψηλαφώ αυτό το μικρό, διαρκές, απολαυστικό μυστήριο της συνείδησης που ονομάζουμε ποίηση.

⁵ Υπ' αυτή την έννοια τα ποιήματα είναι κι αυτά MME.

⁶ Στην Ελλάδα έχουμε την ευτυχία να την απολαμβάνουμε πολύ βαθειά ενταγμένη στην κουλτούρα μας, στην ειδική περίπτωση της συνάντησής της με την μουσική και με το ευρύ κοινό, στα δημοφιλή τραγούδια μελοποιημένης ποίησης.

Το βουνό των ηλεκτρονικών απορριμμάτων

του Claire Wilton, Friends of the Earth

Συνίσταται από 1) οθόνες Η/Υ 2) εκτυπωτές 3) φώτα 4) δορυφορικές κεραίες 5) ποντίκια Η/Υ 6) φρυγανιέρες 7) ηλεκτρικές σκούπες 8) πλυντήρια 10) φούρνους μικροκυμάτων.

Ένα ανθρωποειδές βάρους τριών τόννων φτιαγμένο από ηλεκτρονικά απορρίμματα αποκαλύφθηκε στο Λονδίνο στην όχθη του Τάμεση.

Για να δείξει το μέγεθος του προβλήματος των απορριμμάτων αυτών η Βασιλική Εταιρεία Τεχνών έφτιαξε αυτό το γλυπτό, που έχει ύψος επτά μέτρα « Πρόκειται για ένα ρεύμα που αυξάνεται γοργά, πιο γρήγορα από τα συνηθισμένα οικιακά απορρίμματα, επειδή οι άνθρωποι συνεχώς αντικαθιστούν τον εξοπλισμό τους, που ξεπεράστηκε, με κάτι πιο σύγχρονο», δήλωσαν οι καλλιτέχνες, οι οποίοι θέλουν να ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες σε θέματα επισκευής, επαναχρησιμοποίησης και ανακυκλώσεως των προϊόντων και γενικώς προστασίας του περιβάλλοντος.

Το γλυπτό κατασκευάστηκε από τα ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά σκουπίδια που ένας σημερινός άνθρωπος θα πετάξει στη ζωή του, π.χ. πέντε ψυγεία, 12 βραστήρες και 35 κινητά τηλέφωνα. Ονομάστηκε WEEE (Waste Electrical Electronic Equipment).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ετοιμάζει μια Οδηγία που αναμένεται να δοθεί το 2006, όπου οι παραγωγοί των ηλεκτρονικών καταναλωτικών αγαθών θα είναι υποχρεωμένοι να ανακυκλώνουν τα προϊόντα, που θα τους επιστρέφονται μετά τη χρήση, και να διαθέτουν τελικά τα συνθετικά τους.

Η σελίδα του Τάσου Οικονόμου

**Αφιερωμένο σε όσους έχουν ασκήσει
διοίκηση ή σκέφτονται να ασκήσουν...
...αλλά και σε όσους γενικά κυνηγούν ουτοπίες
για να τις κάνουν τρόπο ζωής.**

Φαντάσου ότι υπάρχει μια τράπεζα, η οποία κάθε μέρα καταθέτει στον λογαριασμό σου το ποσό των 86.400 €.

Αυτή η περίεργη τράπεζα, την ίδια στιγμή, δεν μεταφέρει τα λεφτά σου από τη μία μέρα στην άλλη: κάθε βράδυ σβήνει από το λογαριασμό αυτά που δεν έχεις ξοδέψει.

Τι θα έκανες;...Φαντάζομαι ότι θα έπαιρνες κάθε μέρα τα λεφτά που δεν ξοδέψες. Έτσι;

Λοιπόν, ο καθένας από μας έχει αυτήν την τράπεζα: ... το όνομά της είναι ΧΡΟΝΟΣ.

Κάθε μέρα, αυτή η τράπεζα καταθέτει στον προσωπικό μας λογαριασμό 86.400 δευτερόλεπτα.

Κάθε βράδυ αυτή η τράπεζα σβήνει από το λογαριασμό μας και θεωρεί χαμένη οποιαδήποτε ποσότητα του χρόνου, την οποία δεν έχουμε επενδύσει...

Αυτή η τράπεζα δεν μεταφέρει λογαριασμούς από τη μία μέρα στην άλλη. Κάθε μέρα σου ανοίγει καινούριο λογαριασμό. Κάθε βράδυ σβήνει τις καταθέσεις της ημέρας.

Αν δεν χρησιμοποιείς την κατάθεσή σου κατά τη διάρκεια της μέρας, εσύ είσαι αυτός που χάνει. Δεν μπορείς να γυρίσεις πίσω. Δεν υπάρχουν χρωστούμενα για την αυριανή μέρα: πρέπει να ζεις το σήμερα με την σημερινή κατάθεση.

Για αυτό, μια καλή συμβουλή είναι ότι πρέπει να επενδύσεις τον χρόνο σου με τέτοιο τρόπο ώστε να βρεις το καλύτερο στην υγεία, την ευτυχία και την επιτυχία.

Το ρολόι συνεχίζει την πορεία του..... χρησιμοποίησε το μέγιστο κάθε ημέρα.

(Σημ. Το παρακάτω κείμενο έχει ξαναδημοσιευθεί στο «Γράμμα», όταν το είχε στείλει η Άννα Ταυλαρίδου)

Για να καταλάβεις...

* Για να καταλάβεις την αξία ενός χρόνου, ρώτα κάποιον μαθητή που επανέλαβε κάποια τάξη....

* Για να καταλάβεις την αξία ενός μήνα, ρώτα μία μητέρα που μόλις έχει γεννήσει....

* Για να καταλάβεις την αξία μιας εβδομάδας, ρώτα τον εκδότη ενός εβδομαδιαίου περιοδικού..

* Για να καταλάβεις την αξία μιας ώρας, ρώτα κάποιο Ρωμαίο και κάποια Ιουλιέτα που περιμένουν για να συναντηθούν...

* Για να καταλάβεις την αξία ενός λεπτού, ρώτα έναν ταξιδιώτη που έχασε το τρένο...

* Για να καταλάβεις την αξία ενός δευτερολέπτου, ρώτα κάποιον που κόντεψε να πάθει ατύχημα...

* Για να καταλάβεις την αξία ενός δέκατου του δευτερολέπτου, ρώτα ένα αθλητή που κέρδισε το ασημένιο μετάλλιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες και έχασε το χρυσό...

Φύλαξε κάθε στιγμή που ζεις και αυτός ο θησαυρός θα έχει μεγαλύτερη αξία αν το μοιράζεσαι με κάποιο σημαντικό άτομο, τόσο σημαντικό, ώστε να του αφιερώσεις τον χρόνο σου... Και θυμήσου ότι ο χρόνος δεν περιμένει κανέναν.

Πρόβλημα υπ' αριθμ. 11

Αγώνας Δρόμου

Η Μαρία και η Άννα τρέχουν ένα αγώνα δρόμου 100 μέτρων. Στο τέλος νικάει η Μαρία με 5 μέτρα διαφορά. Προτείνει τότε στην Άννα να ξανατρέξουν, και για να είναι δίκαιος ο αγώνας, αυτή (η Μαρία) να ξεκινήσει 5 μέτρα πιο πίσω από την Άννα. Αν τρέξουν με την ίδια ταχύτητα, ο άνεμος είναι ο ίδιος και δεν συμβεί κάποιο απρόοπτο, τότε ποια θα κερδίσει στον δεύτερο αγώνα;

(η λύση στο επόμενο τεύχος)

Ο φοίνικας αναγεννάται από σπόρο 2.000 ετών και ξαναφυτρώνει τώρα

Σπόροι χουρμαδιάς που θάφτηκαν σε ερείπια κοντά στη Νεκρά Θάλασσα πριν από 2.000 χρόνια ξαναφύτρωσαν σε ισραηλινό εργαστήριο, με την ελπίδα ότι το αρχαίο φυτό θα έχει θεραπευτικές ιδιότητες που έχουν εξαφανιστεί στις σημερινές ποικιλίες. Πρόκειται για τους αρχαιότερους σπόρους που έχουν επανέλθει στη ζωή, ανακοίνωσαν οι ερευνητές.

Η Σάρα Σαλόν και οι συνεργάτες της στο Ερευνητικό Κέντρο Φυσικής Ιατρικής Louis Borick στην Ιερουσαλήμ χρησιμοποίησαν σπόρους που βρέθηκαν σε ανασκαφές στη Μασάνα, το αρχαίο φρούριο, όπου το 73 μ.Χ. ομάδα Ζηλωτών προτίμησε την αυτοκτονία από το να παραδοθεί στους Ρωμαίους Σύμφωνα με τη Σαλόν, ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχει φυτρώσει αρχαιότερος σπόρος. «Ένας σπόρος λωτού φύτρωσε [στην Κίνα] έπειτα από 1.200 χρόνια, αλλά τίποτα δεν έχει φυτρώσει από τόσο παλιά, από 2.000 χρόνια πριν» αναφέρει.

Η χουρμαδιά, που έχει φτάσει σε ύψος τα 30 εκατοστά, βαφτίστηκε Μαθουσάλας, από το βιβλικό πρόσωπο που έζησε 969 χρόνια. Ένα από τα φύλλα έχει ήδη σταλεί για γενετικές αναλύσεις.

Η Σαλόν εξηγεί ότι οι χουρμαδιές που καλλιεργούνται σήμερα στο Ισραήλ έχουν εισαχθεί από την Καλιφόρνια και προέρχονται από μια ποικιλία που ενδημεί στο Ιράκ. Η ιουδαϊκή χουρμαδιά, που είχε εξαφανιστεί, αλλά επανέρχεται τώρα στη ζωή, φημιζόταν για τις ιαματικές της ιδιότητες, οι οποίες ίσως έχουν χαθεί στις νέες ποικιλίες.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων στις ΗΠΑ ψήφισε την αύξηση της κρατικής επιχορήγησης για την έρευνα στα βλαστοκύτταρα ανθρώπινων εμβρύων.

«Θα ήταν μεγάλο λάθος να διασχίσουμε αυτό το σύνορο. Αυτός ο νόμος θα μας οδηγούσε να διαβούμε μια κρίσιμη ηθική γραμμή δημιουργώντας κίνητρα για τη συνέχιση της καταστροφής της ανθρώπινης ζωής που γεννιέται».

Πρόεδρος ΗΠΑ G. Bush

Η ψήφος αυτή ήταν αντίθετη προς τον Πρόεδρο Μπους, που είχε αναγγείλει να θέσει βέτο στο νομοσχέδιο, αν θα περνούσε από τη Γερουσία. Το νομοσχέδιο πέρασε με ψήφους 238 υπέρ και 194 κατά, δεν πήρε δηλαδή πλειοψηφία δύο τρίτων, οπότε δεν θα ήταν ισχυρό το βέτο του Προέδρου.

Προηγήθηκε ζοηρή συζήτηση μεταξύ αυτών, που ισχυρίζονται ότι η έρευνα είναι ζωτική για την ιατρική πρόοδο και εκείνων που λένε ότι πάντως καταστρέφεται ανθρώπινη ζωή.

Ο νόμος θα επέτρεπε στους επιστήμονες να χρησιμοποιούν βλαστοκύτταρα από έμβρυα παραγόμενα κατόπιν γονιμοποίησης in vitro, αλλ' όχι εμφυτευμένων σε μήτρα.

Οι ερευνητές πιστεύουν ότι τα βλαστοκύτταρα, που μπορούν να μετεμορφώνονται σε κύτταρα διαφόρων ιστών, είναι το κλειδί της ανεύρεσης θεραπείας για πολλές αρρώστειες, όπως η νόσος του Πάρκινσον και ο διαβήτης, με αντίστοιχη ωφέλεια των ανθρώπων.

Από το 2001 ο κ. Μπους είχε δηλώσει ότι οι επιχορηγήσεις θα δίνονταν μόνο για έρευνα που χρησιμοποιεί βλαστοκύτταρα αλλ' όχι κυοφορούμενα έμβρυα. Το νομοσχέδιο, υποστηριζόμενο από τον ρεπουμπλικάνο βουλευτή Mike Castle και τη δημοκρατική Diane De Gette σκόπευε να υπερπηδήσει αυτή την απαγόρευση. Κατά τη συζήτηση, ο βουλευτής Charlie Bas υποστηρίζοντας το νομοσχέδιο είπε:

«Το να μένει πίσω η Αμερική λόγω ηθικής αρχής και να μην αφήνει την σοβαρή επιστημονική έρευνα να προχωρήσει κάτω από την σκέπη του Εθνικού Ινστιτούτου Υγείας είναι ασύλληπτο».

Λιάσπαση στο κόμμα

Πολλοί καθολικοί και άλλοι υποστηρικτές των παραδόσεων στις ΗΠΑ αντιτίθεται στην καταστροφή εμβρύων. Ο Ρεπουμπλικανός ηγέτης της πλειοψηφίας Tom DeLay είπε ότι «τέτοιος νόμος θα σήμαινε ότι οι φορολογούμενοι θα πλήρωναν τη διαμέλιση ζωντανών διακριτών ανθρωπίνων όντων». Άλλοι ρεπουμπλικάνοι υποστήριζαν το νομοσχέδιο.

Ένα άλλο νομοσχέδιο, που θεσπίζει οικονομική επιχορήγηση για έρευνα βλαστοκυττάρων, που προέρχονται από το αίμα του ομφαλίου λώρου, πέρασε με 431 ψήφους έναντι μιάς. Και αυτή η έρευνα μπορεί να οδηγήσει σε εξειδικευμένες θεραπείες ενός αριθμού ασθενειών και καταστάσεων, χωρίς να σκοτώνει έμβρυα.

Πλειοδοσία για ένα
έργο τέχνης (βιβλίο)
έγινε στη Σεούλ στις
αρχές Ιουλίου
αρχίζοντας από
ένα εκατομμύριο
δολλάρια

Σε πρόσφατη δημοπρασία (αρχή Ιουλίου 2005) στη Σεούλ, ένα βιβλίο με σχέδια του διάσημου ζωγράφου του 18^{ου} αιώνα Κιμ Χογκ-Ντο αναμενόταν να πιάσει ρεκόρ τιμήματος για έργο τέχνης στην Κορέα. Ο καλλιτέχνης, που είχε το ψευδώνυμο Ντανβόν, υπηρέτησε ως βασιλικός ζωγράφος στην αυλή του βασιλιά Τζεόγκ-Γιο, την εποχή της κορεατικής αναγέννησης της τέχνης.

Η πλειοδοσία θα άρχιζε από ένα δισεκατομμύριο ουόν (1 εκατομμύριο ευρώ), αλλά δεν μάθαμε την τελική τιμή, στην οποία αγοράστηκε. Ο Ντανβόν συνελάμβανε καλλιτεχνικά το κορεατικό τοπίο και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Το βιβλίο ανήκε σε Ιάπωνα συλλέκτη και παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο κοινό· περιέχει δέκα σχέδια ζωγραφισμένα με μελάνη.

Οι ειδικοί λένε ότι το βιβλίο είναι πολύτιμο, επειδή κάθε σχέδιο περιλαμβάνει και εισαγωγή, όπου ο καλλιτέχνης εξηγεί τα έργα με τη δική του ποικιλόχρωμη καλλιγραφία. Στην ίδια δημοπρασία εξετέθησαν προς πώληση και άλλα 170 έργα καλλιτεχνών της ίδιας εποχής (Δυναστεία Τζοσεόν).

*Εφημερίδα Joon Ang Daily της Σεούλ,
27 Ιουνίου 2005 (συντάκτης Chun su-jin)*

Ο Julian Beaver είναι ένας Άγγλος καλλιτέχνης, που ζωγραφίζει επάνω στην άσφαλτο σε δρόμους της Αγγλίας, της Αυστραλίας και άλλων χωρών.

Οι εικόνες του είναι ζωγραφισμένες με ειδικό τρόπο, ώστε όταν τις δει κανείς από μια ορισμένη γωνία φαίνονται πραγματικά τρισδιάστατες. Εδώ αυτό, που φαίνεται λάκκος, είναι ζωγραφική.

Το έστειλε ο Αλέξανδρος Γεωργιάδης

Πήγα, είδα, διάβασα, άκουσα και νομίζω...

Στις αρχές του Ιουλίου έγιναν τρία πολύ σοβαρά γεγονότα, που έχουν σημασία για την ιστορία όλης της ανθρωπότητας και συνδέονται μεταξύ τους:

Στις 2 Ιουλίου στο Γιοχάννεσμπουργκ και σε άλλες 7 πόλεις του κόσμου οργανώθηκαν από τους "LIVE 8" για πρώτη φορά **σύγχρονες** συναυλίες από πολύ γνωστούς καλλιτέχνες με σκοπό να πειστούν οι 8 πλουσιότερες χώρες της γης να «τερματίσουν την πείνα» των φτωχών λαών. Μέσα σε δυο βδομάδες μαζεύτηκαν στο Γιοχάννεσμπουργκ καλλιτέχνες της Νότιας Αφρικής όπως ο Lucky Dube και ο Ζολά, από τη Σενεγάλη η Ορχήστρα Βαοβάβ και το «καλλικέλαδο πουλί» Ούμου Σαγκάρε. Η συναυλία μεταδιδόταν σ' όλη την αφρικανική Ήπειρο, αλλά στα πιο πολλά μέρη δεν υπάρχει όχι τηλεόραση ή δορυφορικές κεραίες, αλλ' ούτε ηλεκτρικό ρεύμα! Η παρουσία του Νέλσον Μαντέλα και άλλων ηγετών που έχουν ταχθεί εναντίον των φυλετικών και άλλων διακρίσεων, οι χιλιάδες των ακροατών, που δεν πήγαν μόνο για τη μουσική αλλά και για το μεγάλο σκοπό, ο χωρίς βόμβες και βία αγώνας για **χάρη άλλων** (σε μια εποχή, που το πρώτο μέσον, που σκέπτονται όσοι διαμαρτύρονται για κάτι, είναι ο φόνος και η καταστροφή) και η παγκόσμια προβολή όλων των συναυλιών από τα ΜΜΕ είναι καλά σημάδια, μέσα σε μια παγκόσμια κρίση –οικονομική και ηθική. Κρίση σημαίνει ότι δοκιμάζονται οι ισχύουσες δομές και αξίες και δεν προδικάζει την εξέλιξη της καταστάσεως προς το καλύτερο ή χειρότερο. Κατατάσσω αυτές τις συγχρονισμένες συναυλίες και τους σχετικούς μαραθώνιους συγκέντρωσης χρημάτων στους θετικούς οιωνούς της εποχής.

Στις 7 Ιουλίου έγινε η Σύνοδος των Οκτώ πλουσιότερων χωρών της Γης, στο Γκλνχίνγκλς της Σκωτίας, η οποία είχε σχεδιασθεί από τον φιλοξενούντα πρωθυπουργό της Μεγάλης Βρετανίας (ένοχο για την συμμετοχή του στις επιθέσεις εναντίον του Αφγανιστάν και του Ιράκ, αλλ' αξιέπαινο για την συγκεκριμένη περίπτωση). Ο κ. Μπλερ είχε εκφράσει την πεποίθησή του ότι η Σύνοδος αυτή θα ανταποκρινόταν στις «λογικές προσδοκίες» εκατομμυρίων ανθρώπων σχετικά με τη φτώχεια στη Αφρική. Και κύρια θέματα των συζητήσεων ήταν η πλήρης διαγραφή των χρεών φτωχών χωρών, η αύξηση της βοήθειας που δίνουν οι πλούσιες χώρες σε χώρες της Αφρικής, για να καταπολεμηθεί η πείνα και η αρρώστεια και να αρχίσει μια μονιμότερη ανάπτυξη. Οι τελικές αποφάσεις διαγραφής των χρεών και διπλασιασμού της ετήσιας οικονομικής βοήθειας για τα

επόμενα χρόνια (παρά την εν τω μεταξύ επίθεση που ξέσπασε με τις εκρήξεις στα μέσα συγκοινωνίας του Λονδίνου) δείχνει ότι κάτι αρχίζει ν' αλλάζει στην παγκόσμια πολιτική και ίσως είναι ένα ιστορικό βήμα για το μέλλον αυτής της βασανισμένης ηπείρου. Ειδικά ο κ. Μπλερ ζήτησε από τις άλλες χώρες να τον μιμηθούν, ώστε να εξαιρεθώ τελείως η πολιομυελίτις. Η πρόληψη της νόσου αυτής έχει φέρει θαυμαστά αποτελέσματα στην Ελλάδα και τόσες άλλες χώρες, αλλά παραμένει ζωντανή και καταστροφική σε 12 κράτη της Αφρικής και της Ασίας. Η Μεγάλη Βρετανία έβαλε κατά μέρος 105 εκατομ. δολάρια για να ενισχύσει τον αγώνα εναντίον της πολιομυελίτιδας στον κόσμο. Μέχρι το 2008 θα έχουν εμβολιασθεί 500 εκατομ. παιδιά.

Την ίδια μέρα μάθαμε για την (πρώτη) τρομοκρατική και εγκληματική επίθεση με βόμβες σε τραίνα του μετρό και σε λεωφορεία του Λονδίνου με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 54 άνθρωποι, των οποίων το μόνο κοινό χαρακτηριστικό ήταν ότι εκείνο το πρωί πήγαιναν σε κάποια δουλειά τους με τις δημόσιες συγκοινωνίες. Βέβαια το μίσος της Αλ-Κάιντα και των συνοδοιπορούντων φανατικών, εναντίον της πλούσιας και μη μουσουλμανικής Δύσης γενικά, ήταν παλιό. Και ασφαλώς η οργάνωση του πολλαπλού εγλήματος στο Λονδίνο είχε σχεδιασθεί πολύ πριν ο κ. Τόνυ Μπλερ ανακοινώσει τη στροφή των πλουσίων χωρών από την απλή εκμετάλλευση προς την κατεύθυνση της ανακούφισης των πεινασμένων και βασανισμένων αφρικανών. Πολλές φορές η ιστορία βραδυπορεί.

Μετά από δυο βδομάδες σκοτώθηκαν δεκάδες άνθρωποι στην Αίγυπτο με το κοινό χαρακτηριστικό ότι ήταν πλούσιοι. Έχουμε λοιπόν μια παγκόσμια συνωμοσία χωρίς σύνορα. Οι θεωρίες ότι φταίνει κάποιες χώρες διαψεύσθηκαν. Οι δύο πόλεμοι των ΗΠΑ και των συμμάχων τους έγιναν άδικα. Και η αστυνομία διαπίστωσε ότι οι μουσουλμάνοι Βρετανοί πολίτες, που θα μετείχαν ευχαρίστως σε τρομοκρατικές ενέργειες, φαίνεται ότι είναι πολλοί.

Στις 20 Ιουνίου υπογράφηκε στη Φλωρεντία το μνημόνιο μεταξύ Διεθνούς Ενώσεως Αθλητισμού Στίβου (IAAF) και Ελληνικής Κυβερνήσεως για την ίδρυση του μοναδικού Μουσείου Κλασικού Αθλητισμού στο κτήριο που κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2004 χρησίμευε ως Ραδιοτηλεοπτικό Κέντρο. Πολλές χώρες είναι έτοιμες να δώσουν εκθέματα. Ιστορική στιγμή μέσα στο πλαίσιο ενός άλλου ρόλου της χώρας μας.

M. T.